

TIDSSKRIFT FOR
FIGURTEATER

3-4/2012 - ÅRGANG 30

*DUKKER OG GRESKE
GUDER I SAMSPILL*

*LEVENDE DUKKER HOLDER
DUKKENE LEVENDE*

*BLODHEVNEN RÅR!
I WAKKA WAKKAS NYESTE FORESTILLING*

ÅND I HANSKE

ÅND I HANSKE
3-4/2012

ISSN 0800-2479
Årgang 30

UTGIVER
UNIMA-Norge
forening for figurteater

Årsabonnement kr. 250,-
Løssalgpris kr. 70,-
Bankkonto
1607 55 74294

ANSVARLIG REDAKTØR:
Hedda Fredly
heddaplix@hotmail.com
+47 976 66 361

REDAKSJONSMEDLEMMER
Viktorija Rudyte
viktorijarudyte@hotmail.com

Mona Wiig
m.wiig@c21.net

Anne Stray
anne@annesdukketeater.no

FOTO FORSIDE:
Duda Paivas **MAN BEAST**
FOTOGRAF:
Jo Michael

TRYKK:
Spectra Offset

DESIGN:
Trine + Kim designstudio

UNIMA Norge er støttet av
Norsk kulturråd

UNIMAS LEDER
TAKK OG
VELKOMMEN
KENNETH DEAN

3

LEDER
STOLTHET OG
FORVENTNING
HEDDA FREDLY

4

JO STRØMGREN
MED NY BARNE-
FORESTILLING
ANNE STRAY

32

FIGUR-
VERKSTEDET
TORILL NÆSHEIM

8

MULTI-
FORESTILLING
BASERT PÅ
DUKKESTJERNER
HEDDA FREDLY

10

HOLDER
DUKKENE
LEVENDE
TORDIS ØDBEHR

12

BLODHEV-
NEN
RÅR!

16

STRID OG
FORHANDLING
KNUT ALFSEN

18

GULLFORGYLT
FIGURPOESI
CAMILLA SVINGEN

22

MIN
FIGURTEATER-
HVERDAG
ANNA LEYMAN

25

- HOLD
ENTUSIASMEN
VED LIKE!
HEDDA FREDLY

26

LA MEG FÅ
PRESENTERE...
WALTER

29

I TRADISJONENES
FAVNTAK
IDA FRISCH
GAMMELSÆTER OG
LARS-ERIK LYNGSTAD

30

FRUKTBART
MEDLEMSTREFF
RAGNI HALLE

33

TEATERANMELDELSE
MAN BEAST
VIKTORIJA RUDYTE
DAVIES

36

TEATERANMELDELSE
DEN STYGGE
ANDUNGEN
MONA WIIG

40

UNIMAS LEDER

TAKK OG VELKOMMEN

Jeg har den store glede å meddele medlemmene i UNIMA Norge - og øvrige lesere av dette bladet - at styret i UNIMA nylig har ansatt en daglig leder for foreningen. Dette etter en hard utvelgelsesprosess blant 17 høyt kvalifiserte søkere. Velkommen til UNIMA Norge, Irena Novanska!

Irena Novanska er opprinnelig fra Russland, hvor hun var hovedkurator for Kulturdepartementet med faglig ansvar for kunstutstillinger, kulturformidling og for utveksling av kunstutstillinger med utlandet. Siden hun kom til Norge har hun blant annet vært daglig leder av Ryfylke Kunstlag, gründer og daglig leder av sin egen bedrift Kultur uten grenser, som tok oppdrag innen kulturadministrasjon, kulturformidling og egenproduksjon av diverse kulturprosjekter. I tillegg har hun vært intendant i Stavanger Kulturforening.

Vi i styret føler at Irena, på tross av – eller kanskje nettopp fordi – hun ikke kommer fra figurteatermiljøet, vil ha en masse kompetanse, erfaring og friske ideer å tilføre foreningen.

Jeg vet jeg har alle medlemmene med meg når jeg ønsker Irena hjertelig velkommen som vår nye daglige leder i UNIMA Norge.

... OG EN UTSIGELIG OG HJERTEFØLT TAKK TIL RAGNHILD SØRVIG!

Ikke alle våre lesere er klare over hvilken fantastisk og utakknemlig jobb Ragnhild Sørvig (ellers kjent som Ragnhild på Trafo, Slaven, Uгла i Tårnet, Heksa i trappa), har gjort for UNIMA Norge de siste 20 årene. Ragnhild har, i tillegg til å være en utrettelig gründer og utvikler av Oslo Teatersenter, vært en uvurdelig støtte for UNIMA.

Uten å inneha den offisielle tittelen har hun i praksis vært vår daglige leder, sekretær, og *mor* for organisasjonen gjennom 20 år. Hun har hele tiden

jobbet i kulissene – skrevet søknader, holdt orden på medlemslister, innkalt til styremøter, styrt økonomien, avviklet festivaler etc, etc. Nå går hun av med pensjon, og UNIMA skylder henne en dyp og oppriktig takk for hennes mangeårige og utrettelige arbeid.

Det er ikke å ta for hardt i å si at dét at den norske organisasjonen er den sterkeste av UNIMA-foreningene i Skandinavia, i stor grad skyldes Ragnhilds engasjement. I tillegg har hun sagt seg villig til å overlape og være til hjelp for vår nye daglige leder så lenge hun trenger det.

UNIMA FREMOVER

Ifjor ansatte UNIMA en ekstern redaktør for figurteatertidsskriftet *Ånd i Hanske*; Hedda Fredly. Hun kom til oss fra DRAMA – Nordisk dramapedagogisk tidsskrift, og ble engasjert, ikke på grunn av hennes kunnskap om figurteater, men på grunn av erfaringen som tidsskrift-redaktør. Ansettelsen av Irena Novanska er nok et ledd i profesjonaliseringen av vår forening.

Vi som er medlemmer skal stå for figurteaterkompetansen og være med på å påvirke det faglige innholdet av foreningen og tidsskriftet. Men de som har ansvaret for å redigere tidsskriftet og lede driften til daglig trenger å være profesjonelle på sine felt.

Som styreleder i UNIMA Norge ønsker jeg å fortsette utviklingen av en forening som betjener medlemmenes og figurteatrets behov på best mulig måte. Jeg ønsker at vi skal legge bak oss interne uenigheter, stridigheter og antipatier – og heller jobbe sammen for å styrke forståelsen for, statusen til og utviklingen av figurteater i Norge som en, sterk og nødvendig kunstform.

Vi er et lite miljø i et lite land – la oss stå sammen! ■

KENNETH DEAN
Styreleder i
UNIMA Norge

STOLTHET OG FORVENTNING

HEDDA FREDLY
Ansvarlig redaktør
Ånd i hanske

Selv om det ikke ble arrangert noen figurteaterfestival, og selv om det denne høsten ikke har vært mulig å studere figurteater her til lands, har det likevel skjedd mye i norsk figurteater det siste året. I dette nummeret av Ånd i hanske presenterer vi flere av høydepunktene:

«Figur-superstjernen» Duda Paiva har turnert med Riksteatret med sin forestilling *Man Beast*.

«Supergruppen» Wakka Wakka, som håver inn priser for sine figurforestillinger, hadde nylig premiere på sin siste produksjon *SAGA* på Figurteatret i Nordland. Neste stopp er New York, og vi i krysser fingrene for at forestillingen vil turnere i Norge etter USA-opp-holdet.

Figurteatertreffet Puppets in the Spring i Oslo i mai (presentert i forrige utgave av Ånd i hanske) og UNIMAs uformelle medlemsmøte i september, viste at det er stort engasjement for kunstformen blant norske utøvere og teatersjefer. Mye tyder på at det er en samkjøring av kreftene som skal til for at norsk figurteater skal få større gjennomslagskraft.

Levende dukker har i år feiret 25-årsjubileum. Jubileumsfestival på Asker Kulturhus ble en real figurteater-happening - med zombie-splatter-korps-dukkeforestillinga *IS* som høydepunktet.

Og endelig, vil mange si, har noen fått rettigheter til å

bruke Pompel og Pilt-figurene i en ny teateroppsetning. Produksjonsselskapet TRAKTOR er i full sving med å lage en moderne multimedialforestilling basert på Arne Mykles bok *Opera Pompel og Pilt*. I dette nummeret gir vi et innblikk i forprosjektet, og vil følge arbeidet og komme tilbake med en oppdatert presentasjon nærmere premiere.

Jeg synes altså vi kan se med stolthet tilbake på figurteateråret 2012 – som også gir forventninger til et minst like spennende 2013!

Det har ofte blitt ytret et ønske om å opprette en fast dukketeknikk-spalte i Ånd i hanske, der man kan dele tips og triks med hverandre. Vi er glade for nå å avduke første episode: Toril Næsheim og muppet-dukken hun laget til Oslo Nyes *Peer Gynt*-forestilling får åpne Figurverkstedet-serien.

Flere har også sagt de ønsker en figurteater-kalender i Ånd i hanske og på UNIMAs nettside. Målet er å starte opp en slik fra og med neste nummer, men til det trenger vi dere lesere og medlemmers hjelp: Send inn kort info om forestillinger, kurs og seminarer du vet skal finne sted nå framover til heddaplix@hotmail.com og post@unima.no

Ha en riktig god jul, med høye forventninger til figurteateråret 2013! ■

URNORDISKE TANKER OM BLODHEVN: Prisbelønte Wakka Wakka med hovedsete i New York, hadde verdenspremiere på sin nyeste forestilling på Figurteatret i Nordland 7. desember. SAGA tar utgangspunkt i Islands økonomiske kollaps, og den vestlige verdens forestående økonomiske ruin. Les mer på side 16. Foto: John Stenersen

STRØMGREN MED NY BARNEFORESTILLING

◀ ANNE STRAY

Leder Annes Dukketeater i Frognerparken.
Redaksjonsmedlem i Ånd i hanske

- Oslo-Losen er en karikert dukkeversjon av den karikerte karakteren til Harald Eia. En karikatur av en karikatur altså. Det gjør det ekstra gøy, sier regissør Jo Strømgren om Oslo Nyes nyeste figurteatersatsing

I denne Oslo-Losens tidsmaskin [sett tittel i kursiv] har Jo Strømgren fantasert fritt rundt Harald Eias vanvittige TV-figur Oslo-Losen, for å fortelle en spennende og lærerik historie om en reise tilbake i tid. Reisen skjer med Oslo-Losens egen tidsmaskin. To barnehagebarn blir ved en tilfeldighet med på turen, og får en opplevelse som de sent vil glemme. Det samme gjør Oslo-Losen, selv om han ikke vil innrømme det.

På turen møter de to mennesker og en diger mammut som de følger gjennom Oslo i forskjellige tidsepoker: istiden, jernalderen, vikingtida, Svartedauden, andre verdenskrig, og frem til i dag. Makan til tur har du aldri vært med på, sann!

SCENE
Oslo Nye Trikkehallen,
Torshovgata 33

- Hva er bakgrunnen for at du ville lage noe om Oslo-Losen?

- Oslo Nye har alltid strevd med å finne historier for teatret, som de fleste kjenner fra før, og som har med Oslo å gjøre. Jeg synes i utgangspunktet det er kjedelige rammer for en instruktør. Men så fikk jeg tillatelse og frie tøyler fra Harald Eia til å jobbe med Oslo-Los-karakteren hans. Og da var det liksom to fluer i en smekk. Jeg fikk gjøre noe som jeg digget selv, samtidig som Oslo Nye fikk sine ambisjoner servert på et sølvfat, sier Strømgren.

- Hvordan gjør du research til forestillingene dine?

- Det varierer veldig fra forestilling til forestilling, men jeg er alltid forsiktig med å gå for dypt inn i et tema på forhånd. Publikums allmenne referanser er viktigere å spille på lag med enn å skulle servere ekspertise på et område.

- Hvordan har du gjort research til denne forestillingen?

- Sett på TV. Haha. Neida, skal man karikere noen med respekt er det nødvendig å komme under huden på vedkommende. Det betyr vel at man først og fremst går og tenker på denne personen, litt som når man er forelsket kanskje? Mye og lenge og i alle mulige situasjoner.

- Hva er det beste med å lage dukketeater for barn?

- At det ikke nytter å skjule seg bak intellektuelle byggverk eller nyskapningens immunitet. Barn gjennomskuer dårlig dramaturgi langt bedre enn dramaturger. Det er skjerpene.

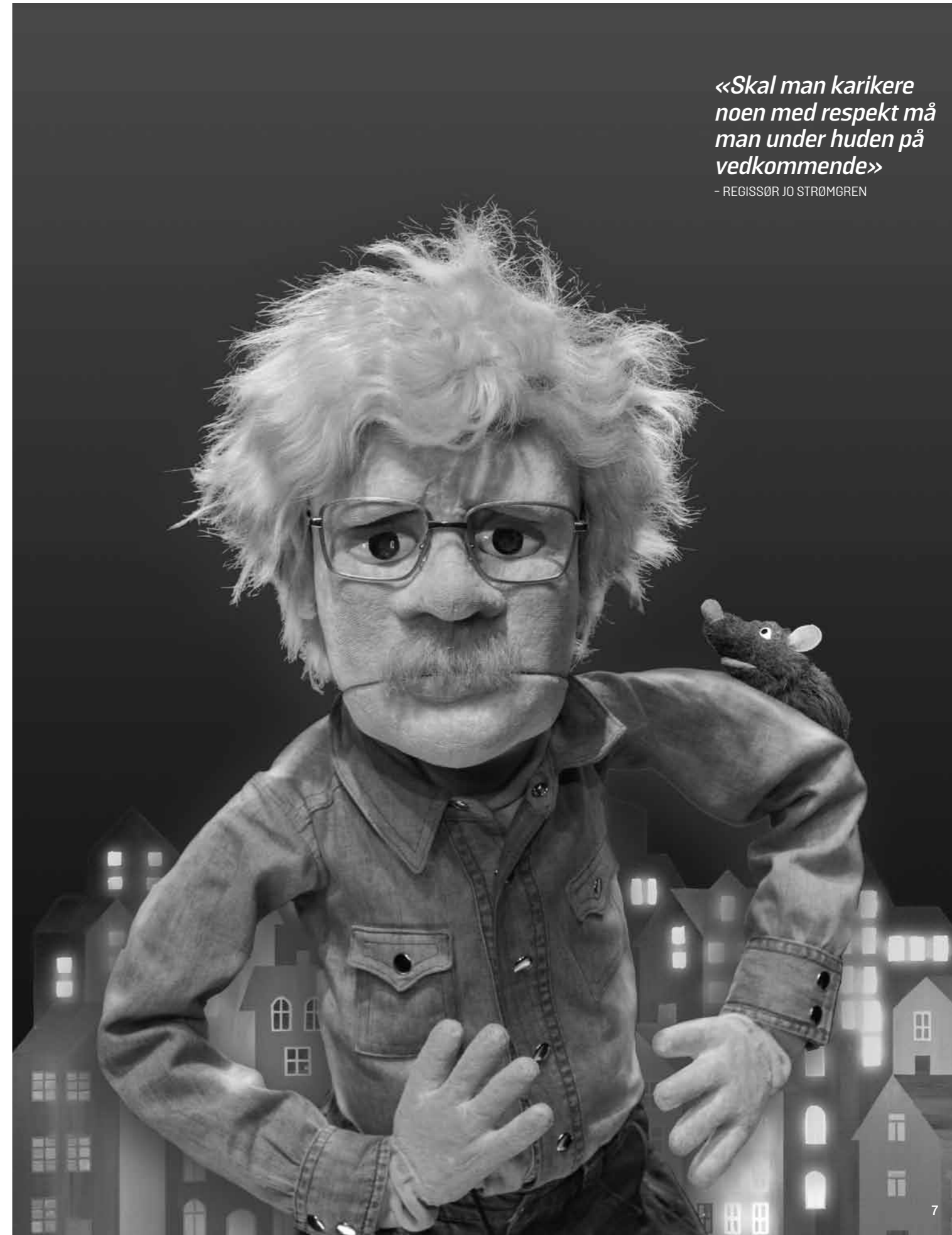
- Hva er den hyggeligste tilbakemeldingen du har fått fra et barn?

- Da jeg lagde Grinebiteren i Bergen, fikk den terningkast 18 (!) i en avis. Det er vel Norgesrekord. Kritikeren hadde med seg tre barn, og siden alle ga 6, så var det bare å summere opp. ■

EKSPERT PÅ DET MESTE: Den kjepphøye ▶
Oslo-Losen er en av Harald Eias mest kjente roller.
Nå debuterer han i figurversjon på Oslo Nye Teater.
Foto: L-P Lorentz

«Skal man karikere noen med respekt må man under huden på vedkommende»

- REGISSØR JO STRØMGREN

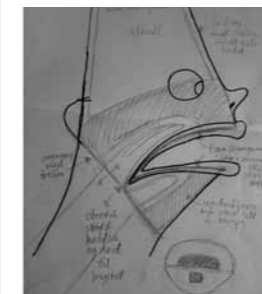
INTERESSERT I DUKKEMAKERI?

Å dele kunnskap er en god ting. Jeg vil her vise hvordan jeg har laget dukker i skumgummi med muppet-teknikk. Dukkene er Den Grønnkledde og Ungen som jeg laget til *Peer Gynt*-forestillingen på Oslo Nye Centralteatret i 2009. Jeg håper dette kan bli en fast spalte. Dukketeknikk har så mange muligheter i seg, det er alltid nye ting å lære eller la seg inspirere av. Et forum der man kan diskutere teknikk og materialbruk er noe jeg har savnet, så jeg gleder meg til fortsettelsen.

TORILL NÆSHEIM
Frilans dukkemaker

1. Skissene til den Grønnkledde og Ungen.

2. Dukkene skulle ha muppet-teknikk. Jeg tenker mest mulig luftrom inne i hodet pga vekt.

3. Jeg klippet ut hodene i skumgummi og hulte ut så mye som mulig.

4. Skumgummien er tykkere foran enn bak.

5. Underkjeven er en egen del.

6. Hull til tommel og fingre. Skumgummi er et skjørt materiale så jeg sydde lommer i stoff som jeg limte inn i hullene.

7. Strikk i munnvikene.

8. Tynn skumgummi som limes fast inne i munnen, sett bakfra.

9. Den tynne skumgummien inne i munnen gir fin bevegelse, men er skjør. Ved røfft bruk bør det anvendes et mer robust materiale, men det bør fortsatt være elastisk pga bevegelsen.

10. Leppene og nesa er på plass.

11. Hodet malte jeg med 4-5 lag trelim for å få en gummlignende overflate. Neste gang skal jeg bruke tekstillim, som gir en mer elastisk overflate. Trelim blir stivere. Hver til sitt bruk.

12. Tennene klippet jeg ut i skumgummi og malte med fire lag trelim for å få en blank og fast overflate

13. Tennene ble både limt og sydd fast

14. Brystene til den Grønnkledde

15. Gummismukkene ble trukket med stoff.

16. Øynene laget jeg av isoporkuler som jeg malte og lakket med fire lag trelim

17. Snørrtips: Limpistol-lim som males på baksiden så den blir blank og fin.

MULTIFORESTILLING MED DUKKESTJERNER

◀ HEDDA FREDLY
Redaktør i Ånd i hanske

– Det er ikke sikkert publikum vil få møte de kjente Pompel og Pilt-dukken i vår forestilling. Men kanskje kommer noen *andre* dukker til å spille reparatørene, sier produsent Johannes Skyberg.

I oktober kom nyheten om at produksjonsselskapet TRAKTOR på mirakuløst vis hadde fått signatur på rettighetene av Arne Mykle selv til å lage noe basert på hans bok *Opera Pompel og Pilt*. Eksakt hvordan den ferdige forestillingen vil bli er fortsatt ikke klart. Men etter en ukes utforsking i forprosjektet på Figurteatret i Nordland, er TRAKTORs leder Johannes Skyberg entusiastisk.

–Det er tidlig i prosessen ennå, men mye tyder på at dette blir en *multiforestilling*, der film, dukker og levende musikk går opp i en høyere enhet, sier han. Utgangspunktet for forestillinga kom altså fra Mykles bok *Opera Pompel og Pilt*, og ikke den mer kjente og omdiskuterte barnetv-serien.

I følge produsenten er lek med flere medier helt i Mykles ånd.

–Arne Mykle referer mye til film og annen litteratur i sin bok, og leker seg med sjangere. Det gjør vi også.

Det er ingen selvfølge at TRAKTOR har fått tillatelse til å jobbe med materialet.

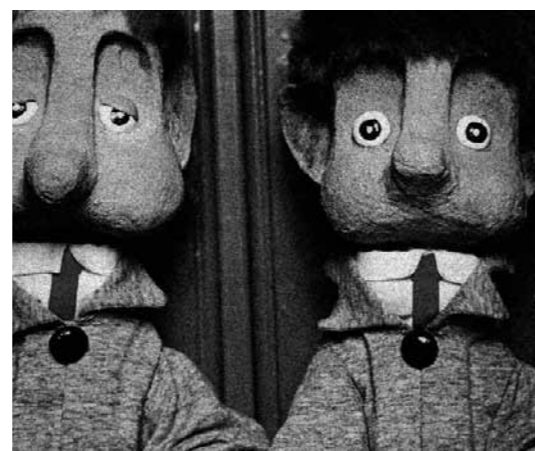
–Mange har de siste tiårene forsøkt å overbevise Arne B. Mykle om å få lov til å lage teater av Pompel og Pilt. Alle har fått nei, helt til TRAKTOR oppsøkte Mykle og forklarte sin visjon, sier produsent ved Figurteatret i Nordland, Geir Ove Andersen, til nrk.no.

Mykle lot seg overbevise av produksjonsselskapet med Johannes Skyberg i spissen.

Med seg på laget har Skyberg musikerne Håvard Lund og Are Simonsen, filmmann Sverre Galgum og dukketeaterexperte ved Knut Alfsen. Resultatet vil bli å se på en scene i 2014.

Fortsatt gjenstår mye arbeid. Prosjektet skal finansieres og det skal skaffes samarbeidspartnere.

–For tiden jobber vi med å lage en skikkelig hollywoodsk filmtrailer med arbeidstittelen *Powell & Phil – The Movie*. Vi håper den skal friste sponsorene, flirer Skyberg. ■

LAGER HOLLYWOODSK TRAILER: ▶

Filmsett på en gammel fiskemefabrik i Stamsund Bak fra venstre Håvard Lund, Knut Alfsen. Foran fra venstre Are Bredal Simonsen, Sverre Galgum og Johannes Skyberg.

HOLDER DUKKENE LEVENDE

◀ **TORDIS ØDBEHR**
Frlansjournalist

25 år har gått siden Agnes Schou og Knut Alfsen dannet frigruppen Levende dukker. At dukkene lever – og er så levende at publikum glemmer at dukkespillerne i det hele tatt finnes – får de stadige påminnelser om.

- En gang vi var i Tromsø og gjorde opptak av en forestilling med NRK, dinglet Knut og jeg tre meter oppe i luften, mens dukkene levde sitt liv på scenen. Så skjer det at en i NRK-staben går bort til en dukke med følgende beskjed: «Nå tar vi lunsjpause». Så gikk de! Knut og jeg var glemte!

Agnes Schou kan fortelle om mange lignende episoder fra frigruppens 25-årige historie:

-Vi spilte for en barnehage som holdt til ved et sykehjem og de eldre ble invitert med til å se forestillingen. Etterpå kom en av damene bort til meg, med ønske om å hilse på en av dukkene. Men da jeg kom med dukken, fikk jeg beskjed at hun ville ha den på tomannhånd - uten innblanding av meg!

Jeg forsvant bak forhenget igjen og spilte litt med dukken. Hun pratet med den og gav den en klem. Da jeg dukket opp igjen fortalte hun om både praten og klemmen, smiler Agnes.

- En dukke har for meg ALLTID levd. En dukke er en personlighet du snakker med. Da er det godt å få bekreftelse på at også vårt publikum opplever det på samme måte, sier hun.

STARTEN

Første gang Agnes og Knut var med på samme prosjekt var i 1984, i Opera Mobiles oppsetning av *Tryllefloyten* på Norsk Folkemuseum. Allerede året etter gikk de to sammen om forestillinger, da Agnes

laget dukkene og spilte i Knuts forestilling *Humla*. Samme året regisserte Knut Agnes' forestilling *Prinsessen og frosken*. De laget også forestillingen *Nesten: jomfru på glassberget*, mens Knuts forestilling *Vekkeklokka* fra samme år fremdeles spilles.

Så skjer det i 1987 at Knut og Agnes mottar offentlig støtte for første gang. Dermed stiftes teateret som et aksjeselskap og navnet blir betegnende valgt: Levende dukker.

AKTIVE PÅ MANGE FELT

Agnes har hele sitt liv laget dukker og spilt forestillinger. Hun vokste opp i den lille kystbyen Ayr sørvest i Skottland. Allerede som liten jente laget hun forestillinger med dukker og rekvisita. Fremdeles har hun den lille scenen i tre. Nå er det barnebarna som lager nye dukker og bakgrunner på scenen i papir.

Senere ble hun utdannet ved Glasgow School of Art, hvor hun ikke bare lærte å lage dukker, men ble skolert også innen andre uttrykksformer, fra tegning til maling. Hun flyttet til Norge i 1963. Agnes lager de fleste av dukkene til Levende Dukkens produksjoner, og er en av de aller fremste dukkemakerene i Norge i dag.

Men også andre drar nytte av hennes kreativitet, og hun deltar blant annet på Asker Husflidslags julemesse med utrolige produkter. Hjemme i Asker har hun et knøttlite verksted. Men på stuegulvet er det god plass!

LANGTIDS- SAMARBEID: Agnes Schou og Knut Alfsen ►
har vært gode venner og omgitt seg med dukker i enda flere år enn de 25 Levende dukker har eksistert.
Foto: Tordis Ødbehr

«Noen ganger slåss vi så fillene fyker. Men vi vet vi spiller på samme lag»

Knut er blant dem som har fått sin utdannelse som dukkespiller ved Riksteatret, den treårige elevskole i dukketeater. Han har dessuten en mastergrad i teatervitenskap fra Universitetet i Oslo. Han har deltatt som dukkespiller, regissør og dukkemaker i en rekke prosjekter siden 1976, blant annet ved Riksteatret, Rikskonsertene, NRK og TV2. Han har dessuten vært daglig leder ved Figurteateret i Nordland, kulturhusleder ved Nøtterøy Kulturhus og prosjektleder for «Teaterbyen Ålesund». Han har også vært aktiv i den internasjonale dukketeaterforeningen UNIMA.

SKAPERTRANG UTEN GRENSER

Forestillingene skaper de i fellesskap. Men hvilken rolle de har - dukkemaker, skuepiller, regissør - varierer.

- Hvordan har samarbeidet vært?

- Vi samarbeider veldig godt. Det kommer av at vi begge har en grunnleggende respekt for den andres kompetanse, og at vi ikke er redde for å si fra til hverandre om hva vi mener. Noen ganger fører det selvfølgelig til at vi slåss så fillene fyker, men vi er alltid på det rene med at vi spiller på samme lag og strever mot et felles mål, sier Knut.

- Agnes er et oppkomme av kreativitet og gode ideer, og jeg kan bidra med litt helt nødvendig struktur og realitetsorientering.

- Ja, jeg får en tanke som begynner ett sted. Så spinner tanken videre, i alle retninger! Da er det godt at Knut er på plass og strammer det hele inn. Vi utfyller hverandre godt, sier Agnes.

- Hva drømmer dere om?

- Tenk om vi kunne hatt økonomi til å lønne tre dukkespillere på full tid, og kanskje en produsent i 20 %-stilling! Tenk om vi kunne hatt et fast lokale å vise forestillingene våre i! Tenk om vi kunne lage «Den ultimate forestillingen» - den som forandrer norsk publikums oppfatning av hva figurteater er og setter Norge på kartet som det landet hvor det aller beste figurteateret skapes! Det er lov å drømme, sier Knut.

ETTERLYSER BEDRE UTDANNINGSVILKÅR

- Hvordan synes du rekrutteringssituasjonen og utdanningsmulighetene er for figurteaterkunstnere i Norge i dag?

- Det er mange unge talentfulle mennesker som viser interesse for figurteaterformen. Utdanningstilbudet har bestandig vært ustabil her i landet. Utdanninger har kommet og gått, sier Knut. Han opplyser om at Høgskolen i Oslo og Akershus har et figurteaterkurs, og Høgskolen i Nord-Trøndelag har inkludert en del figurteater i sitt skuespillerstudium. Riksteatret har også gitt opplæring til noen av sine egne dukkespillere de siste årene. Både Levende Dukker og Kattas Figurteater Ensemble får jevnlig henvendelser fra unge mennesker som ønsker å jobbe med figurteater.

- Etter mitt syn hadde det beste vært om Kunst- høgskolen i Oslo kunne innføre et fjerde påbygningsår for sine skuespillerstudenter - med spesialisering i figurteater, sier Knut, og får støtte av Agnes i ønsket om bedre utdanningsvilkår.

- Det er for få dukkespillere i Norge i dag, sier Agnes bestemt.

- Vi erfarte det foreksempel da vi satte opp vår jubileumsforestilling *IS*. Jeg skulle egentlig ikke spille selv, men det var vanskelig å få tak i nok tilgjengelige dukkespillere, så da måtte jeg trå til, sier hun.

- Jeg tror også at mange skuespillere føler at dukkespill er litt «annenrangs». I virkeligheten er det enda mer krevende å være dukkespiller. Du skal både kunne uttrykke deg selv OG gi liv til dukkene. Det er ikke «bare-bare» å føre en dukke naturlig, sier hun.

- Hva tenker dere om framtida til figurteaterkunsten i Norge?

- De siste årene har figurteater blitt veldig i vinden i mainstream scenekunst. I New York og London har forestillingene *Løvenes konge* og *Warhorse* gjort stor suksess. De har imidlertid ikke blitt presentert som figurteaterforestillinger (selv om det er det de er!). Kanskje er dette veien å gå? Grensene mellom de ulike scenekunstsjangrene viskes ut stadig mer. Snart

OGSÅ FORFATTER: Knut Alfsen lanserte boken *Med liv og sjel - lærebok i figurteater*, på Levende dukkers jubileumsfestival i Asker. Foto: Tordis Ødbehr

vil man kanskje ikke skjelle mellom dans, opera, musikal, tragedie komedie, nysirkus, performance, figurteater og dukketeater. Alt blir blandet sammen under paraplyen «scenekunst», sier Knut

- Hvilke konsekvenser dette vil få for oss som har spesialkompetanse på animasjon av teaterfigurer, gjenstår å se. Jeg føler meg likevel trygg på at publikum også i fremtiden vil bli fascinert over å se figurer bli spilt på en slik måte at de fremstår som levende, sier Knut.

- Dukketeater - figurteater - når frem til alle aldersgrupper, legger Agnes til.

ET TRAVELT JUBILEUMSÅR

Jubileumsåret har vært et år med mye på tapetet. Ikke minst lå det masse arbeid bak jubileumsfestivalen i Asker Kulturhus.

Men Agnes og Knut har alltid vært hardt arbeidende og aktive, på mange felt. De har egne forestillinger. De holder kurs for nybegynnere, pedagoger og erfarne dukkespillere. De medvirker i fjernsynsprogram. De bidrar med dukker, scenografi eller regi til andres forestillinger.

- Hvilke tanker gjør dere dere nå ved jubileumsårets slutt?

- Dette året har vært alt annet enn tilbakeskuende. Vi har fått et nytt styre i Levende Dukker AS, og knyttet til oss flere nye medarbeidere. Dette gir oss ny inspirasjon og pågangsmot til å satse framover. Vi har hatt to premierer i år - på *IS* og på *Gjokungen*. Den store jubileumsfestivalen i Asker kulturhus ble en suksess, og det var veldig trivelig å motta Asker kommunes kulturpris.

2012 var også det året jeg publiserte min første bok: *Med liv og sjel - lærebok i figurteater*. Hensikten med denne boken er også å overføre noe av vår erfaring til nye generasjoner av utøvere, sier Knut.

- Hvor lenge vil dere holde på?

- Så lenge folk vil se forestillingene våre! ■

FØRSTE SAMARBEID: Den aller første forestillingen Agnes Schou og Knut Alfsen lagde sammen var *Humla* i 1985.

PÅ SCENEN:
Kirjan Waage
Gwendolyn Warnock
Andy Manjuck
Andrea Osp Karlsdottir
Conan Magee
Fergus Walsh

KONSEPT/REGI/
SCENOGRAFI:
Kirjan Waage og
Gwendolyn Warnock

TEKST:
Gwendolyn Warnock,
Kirjan Waage og ensemblet.

REKVISITTER OG
SCENEKONSTRUKSJON:
Robin Frohardt og ensemblet.

KOMPONIST:
Lars Petter Hagen

HOSPITANT/
HESTEHODEASSISTENT:
Pernille Lehnert

SØM OG SNEKKERARBEID:
Jack Markusen
DIV. SNEKKERARBEID:
Freddie N. Price

BAKTEPPE:
Jarle Teigen Olsen

VOICE OVER:
Gudjon Thorsteinn
Palmarsson

ISLANDSSTRIKKEDE
KOSTYMER AV:
Kristín Bragadóttir,
Sólveig Ingólfssdóttir

BAKGRUNNSMATERIALE/
INTERVJUER:
Charlotte Bøving

PRODUSENT USA:
Gabrielle Brechner

FIGURTEATRET I
NORDLANDS STAB ER:
Ing Randi Johansen,
Anne Sørfjell,
Jan Erik Skarby,
Geir-Ove Andersen og
Preben Faye-Schjøll.

BLODHEVNEN RÅR!

Prisbelønte Wakka Wakka er klar med *SAGA* – en sann beretning fra Island om bankkrise og grådighet.

SAGA av Wakka Wakka og Figurteatret i Nordland hadde verdenspremiere fredag 7. desember i Stamsund. New York-premierer er søndag 10. mars.

Etter å ha tatt for seg Holocaust i *FABRIK* (2007) og verdens undergang i *BABY UNIVERSE* (2010) går Wakka Wakka løs på den globale finanskrisen i *SAGA*, med utgangspunkt i Islands økonomiske kollaps og vår forestående økonomiske ruin. I gjeldsofferet Gunnar vekkes de gamle urnordiske blodhevnstanker til live i det banken tar huset hans. Forestillingen settes opp i New York i hele mars 2013, på off-Broadway scenen Baruch Performing Arts Centre.

De prisbelønte norskamerikanerne i Wakka Wakka er kjent for sitt overdådige og underholdende Muppet-teater. Wakka Wakka tilbrakte juli og august 2012 i Stamsund hvor det ble jobbet med produksjon av figurer og scenografi til *SAGA*. I oktober ankom hele staben på sju personer fra Island, Irland og USA til Stamsund for å produsere *SAGA* på Figurteatret.

SAGA passer best for et voksent publikum. ■

MUPPETEATER: Gjeldsofrene går berserk i Wakka Wakkas nyeste forestilling *SAGA*. Gunnar har kjørt gjennom huset og graver ned bilen.
Foto: John Stenersen

STRID OG FORHANDLING

◀ **KNUT ALFSEN**
Daglig leder i Levende dukker. President for internasjonale UNIMAs vedtektskomisjon

Under UNIMAs verdens-kongress i Kina staket ledelsen ut kursen for det internasjonale arbeidet for fire år framover

I år var første gang UNIMA holdt et stort internasjonalt møte i Kina, og vertskapet slo virkelig på stortrommen. Delegationene ble transportert i bilkortesje med politiskorte, og alle lykestolpene langs ruten var prydet med bannere med UNIMAs logo. Kongressen ble avholdt på hotell Yingyang, og den åpnet med innslag av Sixuan-opera.

Så gikk vi i gang med arbeidet. Det første punktet av betydning på dagsorden var valg av 10 tilleggsgedegater blant medlemmene som var tilstede på kongressen. Alle UNIMAs medlemmer har rett til å delta, men det er bare delegatene som har tale- og stemmerett. Derfor er det kamp om disse ti ekstraplassene.

KLARGJØRE

Jeg har vært leder for vedtektskomisjonen de siste to periodene, og fungerer derfor som en autoritet når det blir uklarheter om hvordan vedtektene skal forstås. Et spørsmål som dukket opp på denne kongressen var om medlemmer fra land som ennå ikke hadde organisert et nasjonalt UNIMAsenter kan velges som delegater. Vedtektene slår fast at alle medlemmer er valgbar. Derfor ble mitt svar at dette måtte gjelde uansett om hjemlandet har en nasjonal organisasjon eller ikke.

FAKTA

Den 21. UNIMA Congress & International Puppet Festival arrangeres hvert fjerde år, sist i Chengdu i Kina i juni 2012. Verdenskongressen er det høyeste organet i den internasjonale UNIMA-organisasjonen.

◀ TETTPAKKET: Frå åpningsseremonien til den 21. internasjonale UNIMA-kongressen i Chengdu, Kina. Foto: Karen Høie

«UNIMA er dominert av europeere»

Etter dette fulgte rapportene fra de ulike kommisjonene. UNIMAs generalsekretær Jacques Trudeau (fra Canada) har innført en ordning hvor kommisjonene kan disponere en budsjettpost fra UNIMA sitt budsjett. Dette har ført til et sterkt oppsving i aktiviteten de siste fire årene. Det er nedlagt et stort arbeid blant annet i å kartlegge alle verdens figurteaterfestivaler. På samme måte har vi nå god oversikt over utdanningsinstitusjoner verden over som underviser i figurteater, og ulike forskningsprosjekter på området. Vi har også regionale kommisjoner som samordner aktiviteten i sitt område. Europakommisjonen har for eksempel etablert et nettbasert veikart hvor viktige steder for figurteaterkunsten er avmerket.

VALG

Det viktigste punktet på kongressens dagsorden er trolig valg av ledelse for de neste fire årene. Eksekutivkomiteen består av 18 medlemmer. Presidenten, generalsekretæren og kassereren velges blant disse. Også denne gangen var det et spennende valg, hvor det særlig var usikkert hvor mange representanter som ville bli valgt fra Afrika og Sør-Amerika.

UNIMA har tradisjonelt vært ganske dominert av europeere, og også denne gangen var det få fra andre verdensdeler som ble valgt inn i styret. I 2012 var det første gang UNIMA valgte en kasserer. Tidligere har det vært generalsekretærens oppgave å holde orden på økonomien. Vi valgte Lucille Bodson som leder ESNAM (utdanningsinstitusjonen i Charleville) til denne oppgaven. Dadi Pudmje fra India ble gjenvalgt som president, og Jacques Trudeau som generalsekretær.

Et annet punkt det knytter seg stor spenning til, er hvor neste rådmøte og kongress skal avholdes. De aktuelle vertsbyene legger stor vekt på å presentere sitt kandidatur på en fristende måte. Delegatene får

små gaver og mange trykksaker som presenterer de ulike alternativene. Det er også vanlig at ordføreren eller i det minste kultursjefen i de byene det gjelder stiller på UNIMAs kongress. Denne kongressen endte opp med å beslutte at rådmøtet i 2014 skal holdes på Cuba, og at kongressen i 2016 skal holdes i San Sebastian i Spania.

OMSTRIDTE KOMMISSJONER

Det er også kongressen som oppnevner kommisjoner og velger presidentene for disse. Kommisjonen for amatører har fungert dårlig i lengre tid. Dette skyldes hovedsaklig to forhold. For det første er det mange land hvor teatervirksomheten ikke skiller mellom profesjonelle og amatører. For det andre er begrepet amatørteater ofte forbundet med dårlig kvalitet. Derfor blir det vanskelig å rekruttere frivillige til å jobbe i denne kommisjonen. Løsningen ble å omorganisere kommisjonen og gi den et nytt navn. Den heter nå «Commission of Strategic Development» og ledes av Ronny Aelbrecht fra Belgia. Kvinnekommisjonen er også omstridt, men den overlevde i denne runden - med Tamiko Onagi fra Japan som leder. Selv ble jeg gjenvalgt som president for vedtektskommisjonen med god margin.

Et viktig prinsipielt spørsmål som ble reist, var om presidentene for kommisjonene skal velges blant eksekutivkomiteens medlemmer. Dette er ikke nedfelt i vedtektene, men det har normalt vært praksis tidligere. På denne kongressen kom det imidlertid fram flere forslag til presidenter som ikke var valgt inn i eksekutivkomiteen, og det var mange som reagerte på dette.

Dermed er det bare å brette opp ermene og ta fatt på min siste periode som tillitsvalgt i UNIMA international - ingen kan sitte lenger enn tre perioder sammenhengende i eksekutivkomiteen. ■

GULLFORGYLT FIGURPOESI

◀ **CAMILLA SVINGEN**
Programansvarlig
for mini midi maxi

Mini midi maxi-festivalen i Bergen ønsker hvert år å vise nyskapende figurteater av internasjonal klasse. Her er noen smakebiter fra årets festival.

For åttende året på rad presenterte den internasjonale teaterfestivalen mini midi maxi flere av verdens beste teaterforestillinger for barn og ungdom, på byens beste scener, i Bergen 13-16.november.

Vestlandske Teatersenter er som arrangør stolt av festivalen som nå blir godt besøkt av byens befolkning i Bergen; skolebarn, høyskoler, internasjonale og nasjonale gjester.

Det er alltid viktig for oss å presentere det beste fra landene som representeres. Ikke minst er godt figurteater en vesentlig del av programmet hvert år. Figurteater er slik vi oppfatter det en nyere form for dukketeater som blander dukker, figurer og levende skuespillere i forskjellige uttrykk – ikke lengre bare representert i forestillinger for barn og unge, men også et naturlig, spennende virkemiddel i forestillinger for voksne.

I år ble det presentert 11 kompanier fra sju forskjellige land; ICB Productions og Teatret Vårt fra Norge, Teatro Golondrino fra Frankrike, Mikrokosmos fra Polen, Figuren Theater Tübingen fra Tyskland, Trukitrek fra Spania, Scarlattine Teatro og Compagnia Teatrale TPO fra Italia, Pantomim-teatern fra Sverige, Einstein for nybegynnere og Don Q fra Danmark.

Figurteater er blitt en naturlig del av festivalens fore-

stillinger. Vi vil også tørre å påstå at det er litt «i tiden» å bruke figurteater som en del av formidlingsformen i en teaterforestilling. Bruk av virkemidler som figurer, film, projeksjoner, og «humanetter» for å skape illusjon ut over det tradisjonelle på en eller annen måte er forfriskende i en ellers veletablert teatertradisjon. Bevisst bruk av figurteater kan gi rikdom og dynamikk til handlingen.

Dette gleder oss, fordi det er så mye fantastisk å velge blant av figurteater der ute i den store verden.

mini midi maxi presenterer alltid mellom fire og seks kompanier som lager «rent» figurteater, men også flere andre forestillinger har en kombinasjon hvor bruk av figurer er blant flere elementer.

Til å representere dette, vil jeg trekke fram tre forestillinger fra årets program:

HUMANETTER

Trukitrek fra Spania kom med sin prisbelønte forestilling *Hotel Crab*. De er et katalansk kompani som produserer humoristiske oppsetninger uten ord. Dukker, musikk og visuell poesi har vært konstante elementer i deres produksjoner helt siden oppstarten i 1998. I 2009 fikk forestillingen prisen for beste forestilling på World Festival of Puppet Art i Praha og Wander Theater Festival i Radebeul.

(T.V) I Golondrinos *The Jump Of Love* brukes ◀
ørsmå marionetter til å fortelle en moderne
historie om kjærlighet

(T.H) Gullforgylt Zentaur fra Salto Lamento ◀

(T.H) Kompaniet Trukitrek fra Spania viste sin ◀
prisbelønte forestilling *Hotel Crab*.

(T.V) Forestillingen *Salto Lamento* viste ◀
dukkeføring hinsides fatteevne, i følge mini-
midi-maxis Camilla Svingen

FAKTA

VESTLANDSKE TEATERSENTER er et kompetansesenter for teater i Bergen, etablert i 1967

Hovedfokus er på barn og unge, medlemservice for amatørteater, frigrupper og organisasjoner

Produksjon av egne profesjonelle forestillinger for barn og unge

Arrangør av den internasjonale teaterfestivalen mini midi maxi i Bergen

www.minimidi-maxi.no
www.teatersenter.no

Trukitrek bruker forskjellige teknikker for å manipulere dukkene, men tar også i bruk den klassiske dukke-teatertråden. I denne forestillingen bruker de den spesielle formen «humanette» hvor figurene er halvt menneske og halvt dukke. Skuespillerne bruker sitt eget hode og hender med en figurdukke som kropp under.

Uttrykket i skuespillerens ansikt blir dermed vesentlig for hybridens helhetsuttrykk. Jerry Bicke fra Bits N Pieces Puppet Theatre i Florida har kommentert forestillinga slik:

The show had the pacing of a 007 movie. When the final curtain fell I realized in the thought of how many adults previously uninterested in puppets would find themselves loving puppetry for the first time.

TEGNEFILM

Det andre kompaniet jeg vil trekke fram er **Teatro Golondrino** fra Frankrike, som etablerte seg i Buenos Aires før de kom til Frankrike i 2006.

Kompaniet formidler sine historier med enkel dukkeføring og marionettens imaginære samspill med publikum. Historiene er influert av det moderne liv og overført til et «retrouivers», inspirert av tegnefilm og filmanimasjon. Forestillingen de gjestet Bergen med het *The Jump Of Love*, og fortelles med små marionetter omkranset av ørliten scenografi.

GULL

Det kompaniet som gleder meg mest å trekke fram fra årets festivalprogram er Figuren Theater Tübingen fra Tyskland. Dette var også for øvrig programmets perle med sin gullforylte poetiske forestilling *Salto Lamento*. Forestillingen fikk prisen for beste forestilling, publikumsprisen og for beste dramaturgi fra Golden Dragon Puppetfestival i Japan i 2008.

Kompaniet ble grunnlagt i 1991 av dukkeføerne Frank Soehnle og Karin Ersching. Ved siden av tradisjonelle former for figurteater tar kompaniet

utgangspunkt i billedkunst og musikk for å utvikle nye uttrykk og forestillinger. Ensemblet utforsker kontinuerlig formale og innholdsmessige virkemidler fjernt fra fastlåste teaterdisipliner.

Frank Soehnle studerte Figurteater ved det nasjonale Academy of Music and Performing Arts i Stuttgart og ble uteksaminert som «Master of Puppet Theatre» i 1990.

Foruten å drifte en av de beste figurteaterkompaniene i Tyskland, foreleser han på flere høyskoler både i Berlin og Jerusalem. Kompaniet turnerer over hele verden og har et eksklusivt repertoar å velge av.

Forestillingen *Salto Lamento* viste dukkeføring hinsides fatteevne; disse skapningene levde og sjarmerte oss alle fra det øyeblikk de hevet sine marionettehoder. Den levende musikken som har vært svært essensiell for utviklingen av figurrollene på scenen, var en egen karakter i seg selv. En ring av poetiske og bisarre metamorfoser utfoldet seg og gjenspeilte den kunstneriske tradisjonen «Dance of the Dead» fra middelalderens ikonografi. En delikat dans for det makabre med et galleri av skjelleddukker av ulike størrelser forgylt i gull eller dekorert med flagrende stoffer. Vi ble vitne til en uvanlig manipulasjon av figurene i et elegant landskapskammer av døde skapninger. Når dette drysses med musikk og glitter blir resultatet en kilende, lett skremmende påminnelse om forgjengeligheten i livet.

Each and every one of them possesses such a strongly characteristic personality that the audience is often totally unaware of the presence of either puppeteer or musicians. (Reutlingen News etter premieren)

mini midi maxi-festivalen er et trekkplaster for ensembler fra inn og utland, og skal gjennom representasjon fra ulike land skape dialog på tvers av språk og formidlingsform. Figurteateret er universalt og genialt i så henseende. Vi gleder oss til å finne flere gulldryss i årene framover. ■

ANNA LEYMAN

Hva slags figurteater utøver du?

Oftast en kombinasjon av figurteater, fysisk teater og berättande. Ibland har jag som intention att arbeta med dockor i en föreställning, men så tar andra uttryck över, och i slutändan är det inga dockor med. Men jag tycker ändå att dockteatern är en slags botten i det jag gör. Och mitt förra projekt var endockteaterföreställning. Men jag är också dockspelare i andra grupper som tex med norska Cirka Teater.

Hva var ditt forrige prosjekt?

Min senaste föreställning var *Stjärnorna på slottet*. Det är min första renodlade dockteater för vuxna, där jag också har gjort dockorna. Det var olika typer av handdockor och stora direktstyrda dockor. Den hade tält-premiär på Göteborgs kulturkalas, och jag arbetar just nu på att göra den rumsren så att den också kan spelas i en salong. Den är nämligen lite burlesk och slår åt höger och vänster.

Hva skal du gjøre fremover?

Jag skall spela barnföreställningar och fortsätta med *Stjärnorna på slottet*. Just nu arbetar jag med en kollega från Finland och vi huserar i skrivande stund på Tokalynga teaterakademi i Halland.

Hvordan er din økonomiske situasjon?

Ibland är det ok, ibland inte så bra. Ibland är det skit. Det beror på att jag ibland planerar dåligt. Det är inte alltid lätt att se lång tid framåt eller ta de rätta valen. Ibland blir jag också trött på att vara så drivande själv, så jag gör små uppehåll.

Syns du at du får nok betalt?

Ja, det tycker jag. När jag gör ett jobb är jag bra på att ta betalt.

Hvorfor jobber du med figurteater?

Min ingång i figurteater är att jag vill arbeta med både bildkonst och teater. Figurteater förenar de olika uttrycksformerna och mina olika passioner.

Hva brenner du for?

Att beröra människor genom kunst och teater, att skapa mötesplatser och bygga broar mellan människor. Att representera andra världen än ekonomiska. Att sätta ljus på tabuer och saker som gör att vi begänsar varandras livsutrymme. Jag brinner också för att skapa nya platser för kulturmöten och att verka för att inspirera till andras skapande och personliga växt.

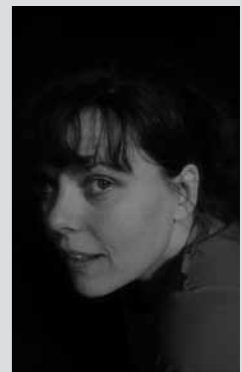
Hvilke utfordringer ser du som figurteaterarbeider generelt?

Som figurteaterarbeidere tycker jag att utfordringen är att inte gömma sig bakom formen, att våga ta nye utmaningar i olika typer av sammenhang. Men det är samtidigt att fördjupa och förädla sin egen personliga uttrycksform. Figurteater kan vara så mycket, precis som annan teater. Vi behöver inspiration av varandra, men också av andra fält.

Har du en drømmejobb?

Att regissera mer och jobba med olika hybrider. Jag vill arbeta med community-art. Jag vill – tillsammans med andra - göra teater som jag inte visste fanns och göra saker som jag inte visste var möjligt. Jag önskar att jag vågar mer og mer ju äldre jag blir og inte tvärt om, vilket ju är en risk. Det krävs mod att våga förädas. ■

«Det är inte alltid lätt att se lång tid framåt eller ta de rätta valen»

NAVN: Anna Leyman

ALDER: 39

BAKGRUNN OG UTDANNELSE:

Jag är utbildad bl.a på Akademi for scenekunst i Fredrikstad. Sedan år 2001 driver jag Anna Leyman scenproduktioner.

JOBBER SOM:

Scenkonstnär och dockspelare i egne projekt og som frilansare i andre grupper. Jag arbetar också som kulturpedagog og med bildkonst og med måleri som terapeutiskt redskap.

– HOLD ENTUSIASMEN VED LIKE!

◀ HEDDA FREDLY
Redaktør i Ånd i hanske

Fire festivaler er arrangert, en etterlengtet figurteaterutdanning er etablert, konflikter og utfordringer har ikke tatt knekken på organisasjonen. Etter ti år i styret for UNIMA Norge, brenner avtroppende leder Svein Gundersen fortsatt for organisasjonen og norsk figurteater

Hva var de viktigste satsingene for UNIMA Norge de årene du var styreleder?

Jeg måtte overtale til å si ja til vervet. Jeg er svært glad i kunstarten, og hadde gjennom år arbeidet med grupper som brukte figurspill i forestillingene sine, først og fremst Klomadu teater. Men – foreningen lå tildels nede, det var liten aktivitet og misnotet rådde etter nedleggelsen av utdanningen i Fredrikstad, UNIMAs sekretær gjennom mange år skulle slutte, redaktøren av Ånd i hanske varlet sin avgang... Jeg bestemte meg likevel for å si ja, og valgte ut noen satsingsområder: jeg ønsket å profilere figurteaterkunsten i det offentlige rommet, og aktivere medlemsmassen. Og så var det endel presserende spørsmål omkring driften av foreningen, biblioteket til UNIMA og utgivelsen av Ånd i Hanske å ta stilling til.

Har disse målene har blitt nådd?

Svaret må bli både-og. Det var som antydning mye å gjøre. Jeg får ta det i tur og orden: Jeg er stolt og glad over at vi har fått til å arrangere fire festivaler med fokus på norsk figurteater: først jubileumsfestivalen, dernest Fri Figur. Hver festival har vist omkring tolv norske forestillinger og to internasjonale gjestespill, i tillegg til at vi har hatt en seminardel, og underholdning i teltet på kveldstid. Dette har vært min viktigste satsing, og jeg håper det har vært med å

lage oppmerksomhet rundt kunstarten.

Festivalen har imidlertid ikke hatt nok plass, vi har blant annet manglet en hyggelig festivalkro der man kan møtes, diskutere og utveksle erfaringer. Jeg ser på det som en viktig del av en festival. Vi prøvde å møte behovet med å sette opp et festivaltelt, det fungerte dessverre ikke optimalt.

Men jeg har mange å takke for at festivalen har latt seg gjennomføre: Bydel Sagene ved Øivind Hartmann, styret i UNIMA, her nevner jeg spesielt Einar Dahl, Nina Engelund og Marthe Brandt, teknisk sjef Per Horn, Karen Høie og Ragnhild Sørvig, dessuten Oslo Nye og Rikstetret – og sponsorene Friitt Ord, FFUK, Oslo kommune, Kulturrådet... Det har vært et stort spleiselag.

Når det gjelder driften av UNIMA fikk vi etter en tid avtale med Oslo Teatersenter. Dette var en funksjonell ordning, som gjorde at UNIMAs kontor var betjent på heltid, og med en sekretær som har stilt opp til alle døgnets tider, om det var nødvendig. Vi fikk en ny webside for UNIMA på plass, ny regnskapsfører, opprettet facebookside og felles nordisk webside der de nordiske tidsskriftene fortløpende blir publisert.

«Fri figurfestivalen må bli et selvsagt og etterlengtet innslag i norsk kulturliv»

Da det ble en realitet at Anne Helgesen skulle slutte i ÅiH, overtok Karen Høie ansvaret, mens vi lette etter ny redaktør. Vi håpet å finne en som kunne ta på seg arbeidet under samme vilkår som disse to, det vil si for knapper og glansbilder. Vi lette med lys og lykte, men det viste seg vanskelig, og er jo heller ikke rimelig. Som alle vet, kom ny redaktør på plass, til alles tilfredsstillelse. Ånd i hanske tar imidlertid en stor del av UNIMAs budsjett, jeg tror det er noe som må diskuteres i fremtiden.

Når det gjelder å aktivere medlemsmassen har vi mye å gå på. Vi har prøvd å holde kontakten med medlemmene, i begynnelsen via medlemsbrev og medlemsmøter, etterhvert gikk vi over til å legge ut nyheter og medlemsinfo på hjemmesiden. For å understreke at vi var en landsdekkende forening, besluttet vi å avholde UNIMAs årsmøter forskjellige steder i landet annethvert år, og annethvert år i Oslo. Vi hadde intensjoner om å kommunisere godt, og ta vare på medlemmenes engasjement og kunnskap. Vi trenger hverandre, og UNIMA trenger aktive medlemmer – frivillige til festivalen, folk som skriver til ÅiH, om aktuelle saker til websiden, bruker facebookside, lager liv og røre i foreningen...

Da jeg startet i ledervervet overtok jeg uforvarende

noen konfliktsaker, blant annet i forbindelse med noen utestående utbetalinger, og i forbindelse med biblioteket. Jeg håper det ble ryddet opp i dette etterhvert. Biblioteket har jeg ikke fått gjort noe med, også av den grunn at vi tidlig fikk beskjed om at UNIMAs kontor på Trafo måtte ryddes, og at biblioteket dermed ville bli «hjemløst». Vi var i gang med å undersøke om biblioteket kunne bli ivaretatt som en del av et offentlig bibliotek, der alle lett kunne få tilgang til bøkene, men dette fikk ikke gehør i foreningen.

Til slutt og selv om det ikke er utelukkende i UNIMAs regi vil jeg legge til en gladnyhet: Høgskolen i Oslo og Akershus har i min lederperiode startet opp et halvtårsstudie i figurteater. Det er ikke sikkert jeg hadde initiert dette studiet om det ikke var for engasjementet i foreningen. Med tiden håper jeg at engasjementet til studentene skal kunne bety en vitamininnsprøytning for figurteatermiljøet. De laget flotte eksamensforestillinger i vår.

Nå i ettertid, synes du organisasjonen burde satset annerledes på noen områder?

Jeg rakk egentlig ikke mer, selv om det fremdeles er mye å ta tak i. Jeg har brukt mye tid på arbeidet i foreningen, først og fremst i forbindelse med

◀ – STÅ PÅ: Avtroppende leder i UNIMA, Svein Gundersen, oppfordrer det nye styret til å fortsette å satse og våge.
Foto: Karen Høie

festivalen, men også mht driften av UNIMA, regnskap, forberedelse av medlemsmøter, søknadskriving, årsmøter og prisutdelinger, internasjonalt arbeid, innspill til politikere, ÅiH. Jeg jobbet et år gratis som UNIMAs sekretær før vi fikk på plass avtalen med Oslo Teatersenter, og gjorde alt søknadsarbeidet i forbindelse med de første festivalene alene. Nei, jeg fikk ikke gjort mer.

Hva er du spesielt fornøyd med fra styreleder-perioden?
At vi har fått festivalen Fri Figur på banen!

Hvilke råd vil du gi til det nye UNIMA-styret?
Jobb for å få festivalen sikret, at den blir et selvsagt og etterlengtet innslag i norsk kulturliv! Det kan ta år før vi får festivalen ordentlig trygget, i mellomtiden må vi satse og våge. Økonomien har vært spennende hvert år. Min drøm har vært å bygge ut festivalen med en internasjonal workshop i forkant/etterkant av festivalen, med festivalkro og yrende liv. Nå som Den internasjonale figurteaterfestivalen i Kristiansand er lagt ned, er det også aktuelt med flere internasjonale gjestespill. Jeg oppfordrer til å gå videre med dette arbeidet – og til ikke å miste de norske gruppene av syne. La diskusjonene gå. Hva med ÅiH, tar det for mye av budsjettet i UNIMA, skulle tidsskriftet komme ut to ganger årlig istedenfor fire, eller som netttutgave? Og hva skal UNIMA gjøre i forhold til kontor og bibliotek?

Medlemsmøtet styret arrangerte i vår, og også figurtreffet som ble arrangert i samarbeid med Riksteatret og Oslo Nye, lovet godt for fremtiden. Folk møtte opp, og engasjementet var levende! Fortsett arbeidet med å vekke entusiasme og glede rundt kunstarten. La oss ha som mål å gjøre miljøet inkluderende og at vi skal bli stolte av hverandre.

Hva skal du selv jobbe med framover?
Jeg fortsetter mitt engasjement i UNIMA internasjonalt, der jeg er valgt inn i to kommisjoner for neste fireårsperiode: Research Commission og Professional Training Commission – disse to kommisjonene skal samarbeide endel. Vårt neste møte blir i Montreal i mars. Dessuten skal jeg stille opp som bakkemannskap under festivalen, og der det ellers er bruk for meg.

Figurteatret er sentralt i mitt arbeid. Etter jul får vi inn et nytt kull med studenter på halvtårsenheten i figurteater på Høgskolen i Oslo og Akershus. Det er så stor søkning til studiet at vi dessverre må avvise noen. Og ellers... akkurat nå holder jeg på å forberede *Frokost i det grønne*, en forestilling til Fredskontorenes 50års jubileum. Jeg planlegger sommerens arbeid med Kristinspillet på Sel og ny forestilling i Kulturproduksjoner. Og så har jeg lyst å få tid til å dra på hytta. Jeg liker å fiske! ■

NOTIS

NORDIC PUPPETRY FESTIVAL 2014

We at Swedish Unima are starting to work towards a Nordic Puppet Theatre Festival that hopefully will take place on the 9th to the 11th of May 2014. The Festival will be, not only about seeing what the different countries present

in puppetry, but also make room for discussions and exchange of ideas, or to just meet and get inspired by one another. Is there a specific Nordic puppetry style? Many other questions can rise when we meet at this festival.

Are you interested, please send an e-mail to augusto@unima.se for more information.

LA MEG FÅ
PRESENTERE...

WALTER

Født: 1997

Er: Mann/gutt

Har: Spilt hovedrollen i forestillingen
Mannen som ønsket seg et eple

Hvordan ble Walter skapt?

Dukken ble skapt utfra figuren Walter fra boken *Mannen som ønsket seg et eple* av barnebokforfatteren Janosch. Den er laget av pappmaché, tre og litt skumgummi. Walter styres med en liten stang i bakhodet og har ledd i armer og ben.

Hvordan beveger Walter seg? Hva liker han å gjøre?

Dukken beveger seg sakte. Walter er fattig og representerer den litt forsiktede og følsomme typen. Han er drømmerisk og har derfor fått veldig store svarte øyne som gir uttrykk for det. Jeg kommer ikke på andre begrensninger enn at han styres av én dukkespiller, og det er jo ofte litt begrenset. Walter liker å vanne treet sitt.

Hvilken verden tilhører Walter?

Walters verden er en typisk dukketeater-fantasi med en undertone av alvorlig virkelighet

Har han reist mye?

Denne dukken har spilt mer enn 400 forestillinger siden 1997. Spilte for skolefritidsordninger i Rogaland senest i fjor.

Har dere felles interesser?

Ja. Vi er begge svært glad i epletrær, men hverken jeg eller Walter liker å spise eplene...

Har dere et motto eller ønsker for framtida?

Gi jernet for det du tror på og ikke hør på alle fordommene! Drømmen er å reise mer på festivaler i utlandet med egne forestillinger. Lære fra andre kulturer og oppleve dukketeatertradisjoner smed dype røtter. Nei, vent! - Den største drømmen må være å lage en festival langt inni Lysefjorden på den gamle gedigne kraftstasjonen. Vi har spilt der selv, og det er helt magisk. Alle festivaldeltagerne må bli der en hel uke til endes, sånn at det blir en slik god gammel festival som fantes før i tiden, med fellesskap og fest og masse ablegoyer og kunstneriske innslag. Jepp, det skal vi nok få til før vi gir oss. ■

DUKKEMAKER
Liv Kjersti Iversen

UTDANNET
Har hatt privatundervisning i fysisk teater og dukketeater. Ellers selvlært.

HAR JOBBET SOM
Dukkespiller, skuespiller, dukkemaker og kontormaker i Skromlehjulet Figurteater siden 1996.

JOBBER NÅ MED/SOM
Forestillingen ET SPØKELSE, og nytt prosjekt hemmelig foreløpig.

I TRADISJONENES FAVNTAK

◀ **IDA FRISCH GAMMELSÆTER OG LARS-ERIK LYNGSTAD**
Teaterlærere for ungdom, studenter ved Drama- og Teaterkommunikasjon,
HiOA, og nå ved Theatre Faculty of the Academy of Performing Arts Praha.

Norske studenter i verdens mest tradisjonsrike dukketeaterby

Vi er to norske dukketeaterstudenter ved Theatre Faculty of the Academy of Performing Arts i Praha. Vi er ikke erfarne, vi har ikke sett alt og vi er ferske når det gjelder å lage dukketeater. Men vi har fått mulighet til å oppleve mye teater, både tradisjonelt og en del alternativt, i den tiden vi har vært her.

Helgen 2.-4. november deltok vi på den tradisjonsrike dukketeaterfestivalen One flew over the puppets nest. Festivalen har et stort repertoar, og det ble vist forestillinger av kompanier bestående av både profesjonelle og amatører. Ikke alle forestillingene var rent dukketeater, det var også objektteater og fysisk teater på programmet.

INVITERTE BARNET I OSS

Tsjekia, og spesielt Praha, er kjent for sine lange tradisjoner for figurteater. Man finner flere dukketeatre rundt om i byen. Et av disse teatrene er Teater Minor, hvor dukketeaterfestivalen ble holdt.

Da vi kom til Teater Minor var det første inntrykket som traff oss at dette var et sted som tok barnet på alvor. Hele teatrets stil - med små ganger, små trapper og små møbler - inviterte til at barn skal ha det gøy når de er der. Ikke bare når de ser forestillinger, men også før og etter.

Og gøy ble det! Den første forestillingen vi så på dette teatret var *Budulínek*, som var et klassisk marionetteater på en pult-lignende scene. Det var et lite eventyr rettet mot de minste, men som også omfavnet de eldre, både med humor og en

underholdende naivitet. Tredukkene var flott utskåret og hadde tydelige karakteristiske trekk som var lett lett vakte assosiasjoner til «figur-klassikere».

DE GAMLE HAR RETT

Det ble mye dukketeater på oss denne helgen. Hele elleve forestillinger var på programmet, og vi fikk med oss nesten alle.

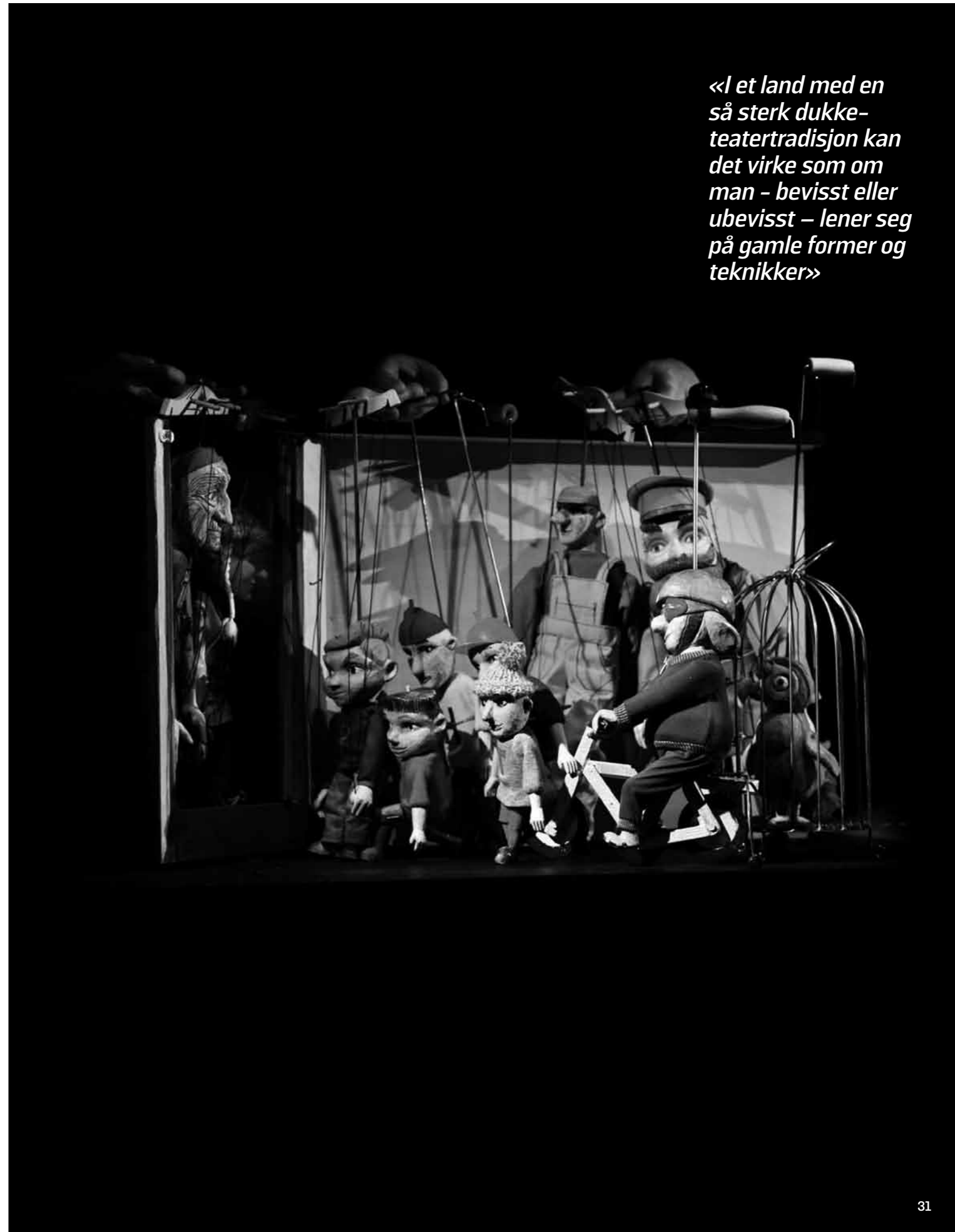
Vi hadde gledet oss til å se dem, og håpte å oppleve mye flott og lærerikt, men var også spente siden alle stykkene ble spilt på tsjekkisk. Vi fikk det vi forventa. Det var mye å glede seg over og det var mye som var vanskelig å forstå på grunn av språket, men det var veldig lærerikt. En ting la vi spesielt godt merke til under denne festivalen: tradisjonen stiller sterkt i tsjekkisk figurteater.

I et land med en så sterk dukketeatertradisjon kan det virke som om man - bevisst eller ubevisst - lener seg på gamle tradisjoner og teknikker. I gammelt tsjekkisk dukketeater spiller man gjerne ut i fra et «titteskap» midt på scenen. Dette titteskapet fungerer som en liten scene, med sceneteppe for endring av scenografi og dukker. I løpet av helgen så vi flere forestillinger som kun brukte dette oppsettet. Annet enn å være tradisjonen tro, så vi ingen bevisste kunstneriske valg som lå til grunn for dette.

TODIMENSJONAL FINTEKNIKK

At tsjekkere er gode på marionetteater er det ingen tvil om. Den tradisjonelle forestillingen *Spejbla a Hurvínka*, for eksempel, var en ren oppvisning

«I et land med en så sterk dukketeatertradisjon kan det virke som om man - bevisst eller ubevisst - lener seg på gamle former og teknikker»

FORELDRELØSE BARN OG FORRÆDERISKE REVER: Naive ►
Theatre Liberec viste forestillingen *Budulínek* på festivalen
One Flew Over the Puppeteer's Nest i Praha i november.

(T.V.) **BUDULINEK** De to dukkeførerne og hovedrollene i stykket, familien Budulinek

(T.H.) Fra forestillingen **SPJELBA**

«Forestillingene ender nesten uten unntak med at en av dukkene slår den andre i hodet med en klubbe»

i finstudert teknikk. *Spejbla* og *Hurvinka* er to dukker, en far og en sønn. Disse dukkene har blitt så populære at de har sitt eget teater, og denne forestillingen var den eneste på festivalen som ble spilt på et annet teater enn Teater Minor.

I en forestilling som *Spejbla a Hurvinka*, spekket med teknisk finurlighet og en fantastisk historie, kunne man nytt godt av å ta i bruk andre dukker enn marionettene. De blir fort, med sin fine teknikk og løse lemmer, litt trege og keitete i enkelte situasjoner. Dette er nok et eksempel på at tradisjon i noen tilfeller ser ut til å veie tyngre enn det kunstneriske uttrykket og det visuelle bildet. Scenografien glemmes bort til fordel for det finmotoriske, tekniske spillet med dukkene, som i sin tur gjør at noe av forestillingen blir platt og todimensjonal.

KAKKI!

De klassiske hånddukkene er suverene til å spille ut surrealistiske situasjoner. De ender, nesten uten unntak, med at en av dukkene slår den andre i hodet med enten eget hode eller en stor klubbe. De brukes ofte til å vise overdrevne seksuelle situasjoner og slipper unna med sin vulgaritet på en frigjort og frekk måte.

Forestillingene ved denne festivalen var intet unntak, og viser blant annet en klassisk krigshistorie om soldatenes forsmådde fruer som i krigstid begjærer andre menn. Drak Theatre med forestillingen *U Kanonu Stal Aneb Bitva U Hradce Kralove* hadde

hele ni aktører, som mestrer hånddukke-humoren til fingerspissene. Det er tydelig tradisjonsbundet scenografisk, med et klassisk oppsett bestående av en hovedscene og to sidescener hvor det spilles ut humoristiske situasjoner. En publikumshit, men allikevel bundet i tradisjon og forutsigbare humoristiske situasjoner.

Kompaniet Divadlo, som presenterte objektteateret *Gagarin!* oppfattet vi som et friskt pust av yngre aktører som spilte på andre strenger. Det er ikke til å komme bort fra at de også tok utgangspunkt i et fast titteskap midt i scenerommet, men spillgleden var stor og det var ingen tvil om at disse aktørene hadde det gøy sammen på scenen. Stykket var avhengig av meget god timing og energi, noe aktørene tydelig hadde jobbet mye med. Da de først satte i gang var det sjeldent, om noen, dødpunkter, og publikum ble tydelig revet med.

Vi fikk også oppleve rent skyggeteater, dukketeater ment for baren eller puben, og mye mer. Det er ingen tvil om at festivalen One Flew Over the Puppeteer's Nest har et stort mangfold og omfavner mange forskjellige spillestiler. Om en dukketeaterinteressert fra Norge skulle være i Praha omtrent på denne tiden til neste år så ville det ikke vært dumt å ta turen innom for å få med seg litt av den rike dukketeatertradisjonen. Tsjekkia har å by på.

■

FRUKTBART MEDLEMSTREFF

◀ **RAGNI HALLE**
Styremedlem i
UNIMA Norge

Hva vil egentlig medlemmene med UNIMA?

På UNIMAs årsmøte i mai ble Kenneth Dean innsatt som ny styreleder i UNIMA Norge. I den anledning inviterte han til et medlemstreff, der organisasjonens innhold, formål og visjoner ble diskutert, uforstyrret av budsjettsnakk og formaliteter.

12. september møtte 28 engasjerte medlemmer opp på Trikkehallen, Oslo Nye Teater. Det ble et konstruktivt, oppløftende møte. Temaene som ble tatt opp var:

- Er det viktig å ha en UNIMA-festival (slik som Fri-Figur festivalen)?
- Er det viktig med et fagtidsskrift (Ånd i Hanske)?
- Hvilke andre ting burde UNIMA drive med (tatt i betraktning at vi er en liten organisasjon uten noen ansatte og med et lite budsjett.)
- Er det ønskelig med flere slike møter – eventuelt i forbindelse med kurs, workshops, foredrag, seminar etc. Finnes det nok interesse for slike arrangementer til at det burde gjennomføres oftere?
- Hvordan takler vår lille forening distriktsproblematikken i vårt langstrakte land?
- Hvordan kan medlemmene bidra til et bedre og sterkere UNIMA-Norge? Er det noe dugnadsånd i organisasjonen – og hvis ikke, hvorfor ikke?

FESTIVAL

Alle på treffet var enige om at det er viktig at UNIMA fortsetter å arrangere festival - og at denne festivalen først og fremst skal være til for publikum, ikke for utøverne.

Festivalen må i markedsføringsprosessen fremstå som selvsikker og suveren. Festivalen burde også ha en egen produsent, mente deltakerne på treffet. Muligheten for et samarbeid med Oslo Nye Teater og Riksteatret ble diskutert.

Det er ikke ønskelig at festivalens program skal fokusere på et bestemt tema. Det bør heller representere mangfoldet og variasjonen som finnes i miljøet, samt godt håndverk.

Tidligere har festivalen hatt et sterkt fokus på norsk dukketeater, men nå som festivalen i Kristiansand er nedlagt, ble det vurdert hvorvidt festivalen i tillegg skal ha en internasjonal profil. I forbindelse med nedsettelse av en programkomité var det ønskelig at både komiteen og UNIMA-styret passer på å følge med på hva som rører seg på den internasjonale dukketeaterscenen, helst gjennom festivalbesøk (på egen regning).

Birgit Strøm-prisen bør fortsatt være en del av festivalen, og denne burde få større oppmerksomhet og utdeles med pomp, prakt og fanfare som den hedersprisen den jo er.

I tillegg mente medlemmene at det er viktig å involvere frivillige i arbeidet med en festival, fortrinnsvis teaterstudenter, men frivillighetssentralen og nye landsmenn ble også nevnt. I tillegg til at dette vil være et nyttig bidrag for å få festivalen opp og stå, vil det også kunne være en fin måte å spre interessen for figurteater. Hvem vet, kanskje får vi noen nye medlemmer i samme slengen?

«Dugnadsviljen er visst stor»

ÅND I HANSKE

Det var enstemmig oppslutning blant medlemmene om at Ånd i hanske fortsatt skal være en viktig del av UNIMA Norges virke. Tidsskriftet bør fortsette å komme ut fire ganger i året. Medlemmenes ønsker for ÅiH lyder som følger:

- Flere bilder, fyll hvert tomme rom med bilder.
- Fagartikler med dukkeknepp og -triks, gjerne som fast spalte.
- Vær oppsøkende, ta folk inn i bladet, istedenfor kun å oppfordre folk til å skrive selv.
- Synliggjøring av grasrotforestillinger- anmeld også amatørforestillinger.
- Fortsett med temaavgaver som fokuserer på ulike tilnærminger til kunstformen slik at alle fagfelt synliggjøres. Eksempel på temaer kan være «dukkemakerens verksted».
- Intervjuer med teatersjefer og politikere for å gjøre det organisatoriske forståelig for de utøvende, og likeledes det kunstneriske for politikere.
- Fortsett med presentasjoner av dukkespillere, dukkemakere, regissører og dukker.
- Det ville vært fint med en kalender som fronter forestillinger, workshops o.l. Denne burde også være tilgjengelig på nettsiden www.unima.no og facebook-siden.
- Kenneths potetsuppeoppskrift bør få en liten, men sentral plass i neste utgave.

MEDLEMSMØTER

Det var stor interesse for flere medlemsmøter i frem-

tiden. Men disse bør da ha et faglig eller kunstnerisk innhold, for eksempel kunstnerpresentasjoner, forestillinger eller workshops. Opplegg kan enten være underholdning eller at deltakerne involveres direkte, eller begge deler. Ønsket er at disse avholdes en gang i halvåret, utenom festivalhalvåret. «Fri børst» var også blant ønskene for treffet

DISTRIKTSPROBLEMATIKKEN

Det er en utfordring å skape en enhetlig organisasjon der medlemmer ikke føler seg geografisk ekskludert, i et land med så store avstander som Norge. Det ble foreslått å opprette lokale distriktsavdelinger som står i direkte kontakt med hovedstyret.

Med videreføringen av medlemsmøtene kan man bidra til å få bukt med noe av distriktsproblematikken ved at medlemsmøtene går på rundgang mellom distriktene og at den aktuelle avdelingen stiller som vertskap for tilreisende medlemmer. For at folk skal møte opp er det viktig med et konkret, spennende opplegg slik at det blir meningsfylt å reise. Det må også være mulighet for å søke UNIMA om reisestøtte for å kunne delta. Vertskapsdistriktet bør også være de som står ansvarlig for å arrangere møtet.

DUGNADSÅNDEN

På møtet var det tydelig at dugnadsviljen blant (i hvert fall de oppmøtte) medlemmene er stor, og vi må jobbe for å utnytte dette. I forbindelse med festival-arrangering var det mange som meldte seg til å sitte i programkomiteen, og folk virket også villige til å ta på seg andre verv i forbindelse med

organisasjonen generelt og festivalen spesielt.

REKRUTTERING

Alle ønsket en utvidelse av organisasjonen, og skjønnte at dette krever en innsats i forhold rekruttering. Rekruttering kan foregå gjennom utdannelsene - kunstneriske så vel som pedagogiske - og ved direkte rekruttering ved forestillinger etc.

I første omgang er det viktig at folk får høre om UNIMA. Det foreslås å trykke opp en oversiktlig, informativ brosjyre, gjerne i forbindelse med ny layout på hjemmesiden (se eget punkt), og i mellomtiden kan man legge ut eksemplarer av ÅiH ved spillesteder.

Kanskje burde ÅiH samarbeide med et annet tidsskrift og legge ved et eksemplar av ÅiH der? I tillegg kan pedagogikkstudenter få ÅiH i forbindelse med undervisning i obligatoriske dukkefag.

NETTSIDEN

Et flertall av de tilstedeværende ønsket at nettsiden skulle oppfriskes. Et mer innbydende visuelt uttrykk enn det som finnes i dag, kan virke mer forlokkende både for de som allerede er medlemmer og for nysgjerrige utenforstående.

Det ble diskutert hvorvidt nettsiden også kan brukes som arbeidsformidling innenfor feltet, der medlemsregisteret oppdateres og inndeles etter yrke og utdanning. Om man ønsker å komme i kontakt med for eksempel, en instruktør eller dukkemaker,

kan man slå opp på dette og finne aktuelle navn og kontaktinformasjon i registret. Slik vil nettsiden også få en konkret funksjon for medlemmene.

Registret trenger for øvrig en skikkelig opprydning slik at de opplysninger som finnes er presise. Hvis nettsiden skal ha et kommentarfelt er det viktig å passe seg for pornoreklame.

HVA HAR SKJEDD SIDEN SIST (PER 16.11.12)

En av hensiktene med et medlemstreff må jo være at sakene som drøftes blir ført videre i praksis. Styret har tatt tak i flere av momentene fra treffet.

- ÅiH har fått nye designere. De har også sagt seg villige til å oppgradere web-designen på hjemmesiden.
- Marianne Edvardsen og Kenneth Dean fra styret har ringt rundt til alle medlemmer og oppgradert kontaktinformasjonen, og spurt hvilken kategori de ulike medlemmene ønsker å stå under på de nye medlemslistene.
- Oslo Nye Teater har sagt seg villig til å videreføre samarbeidet i forbindelse med Fri Figurfestivalen. På grunn av knapp tid og penge-søknadsfrister blir festivalen avholdt høsten 2013 istedenfor i mai. Styret er i gang med å nedsette programkomité og starte planleggingen for alvor. ■

**MAN BEAST
(OR BESTIAIRES)**

Av Duda Paiva

PÅ SCENEN

 Vilde Halle Ekeland,
Anette Martinsen og
Iztok Lužar

**KOREOGRAFI, DESIGN
OG KONSEPT**

Duda Paiva

DRAMATURG

Jaka Ivanc

**KOMPONIST OG
LYDDESIGN**

Erikk McKenzie

LYSDESIGN

Kai Roger Havn

VIDEODESIGN

 Wilco Alkema og
Mark Verhoef

DUKKEMAKERE

 Kari Noreger,
Jim Barnard og
Joze Lasic

 Riksteatret i samarbeid
med Agder Teater/
Kilden Teater- og
Konserthus, Lutkovno
Gledališče Ljubljana og
DudaPaiva Company/
Laswerk.

GREEK GODS, PUPPETS AND HIDDEN MEANINGS

◀ VIKTORIJA RUDYTE DAVIES

Duda Paiva is a dance company from the Netherlands named after founder Duda Paiva, a choreographer and dancer originally from Brazil. *Man Beast* is one of his latest performances, made in cooperation with Norwegian Riksteateret and Agder teater/Kilden teater together with Slovenian theatre group Lutkovno Gledališce in Ljubljana. Quite an international project, including the two Norwegian female dancers Vilde Halle Ekeland and Anette Martinsen playing Greek mythology Goddesses Athene and Medusa, and a male Slovenian actor Iztok Lužar playing Cupid, the famous «God of Love».

Unfortunately three days before the premiere the actor Jim Barnard, who is also one of the puppet makers, had to stand in to replace Lužar due to unexpected medical reasons. Although Barnard does not have wing tattoos on his back like Lužar, the audience did not notice any significant loss to the performance.

The majority of the members of the group are dancers by background, however, this performance crosses the boundaries with puppetry, using seven

– I believe that many puppeteers felt a sense of pride at seeing puppet theatre introduced to the big stage in such an attractive manner, says critic Viktorija Rudyte Davies.

Foto: L. P. Lorentzen

«The strongest part of the performance was clearly the puppets themselves»

different puppets. Therefore the audience can enjoy a performance which could equally be considered to be dance performance and puppet theatre.

From a theoretical point of view, the relationship between a dancer and a puppet is not new for many puppeteers. For example advanced body movements are possible not only for dancers but puppets too, and puppeteers sometimes refer to the movement of a marionette as a dance. Furthermore, German poet and novelist Heinrich von Kleist in his famous essay on The Marionette Theatre in 1810 stated that a dancer has the same potential as a marionette and that they have much in common.

The concept of combining puppet and dance in one performance worked really well in this play, although unfortunately it often overshadowed the story line itself, which was not the strongest part of this piece. For example, it was not clear where the scenes between the awoken Greek sculptures such as Hades, Persephone and Zeus took place. Was it set in a museum, as described in the program, or just a part of an amusing show set on a tour to raise money for the Greek economy as suggested by the actor who introduced the performance?

The play was composed of many short stories, or «bestiaries», where the Greek Gods experienced various situations (Persephone falls in love with Hades, the relationship between Athena and Medusa, Cupid's relationship with his father etc). Some of the stories had a continuous story line, some of them not, but most of them ended with a moral, as is typical in the bestiaries (for example Hades ate too much and couldn't fit back into his old place in the rock). Another theme was that the Greek Gods also experienced unhappiness in love, in the same way as humans do.

The performance contains a lot of metaphors and symbols, for example, Cupid suddenly turns homosexual and kisses Hades (and later performs a simulated sexual act with Cerberus, the three headed dog), whereas at the end of the play Hades became fatter after returning from the «tour»). These generally worked well, both in terms of providing amusement and also helped to make the play a little «heavier» in terms of creativity, thus distinguishing it from some of the more mainstream performances produced by «Riksteatret». However, it is difficult to know if those metaphors and symbols were intended as a homage to the symbolic language and hidden meanings that is typical in «bestiaries», or purely for the sake of comedy to please the audience, or perhaps as a combination of the two?

The strongest part of the performance was clearly the puppets themselves, which were made from pieces of foam shaped and cut with scissors. This difficult and truly amazing piece of sculpting was carried out by Kari Noreger, Jože Laši and the beforementioned Jim Barnard. Due to their composition, the puppets had a bouncing, elastic quality, which was used to comic effect in the scene where the dancers tried to put human sized Hades puppet into a small box, which it naturally kept popping back out of. They were also extremely light, which is one of the biggest advantages in a puppet, allowing for a lot of flexibility when it comes to manipulation.

The puppets were controlled from inside in two ways, either by using the hands to control the puppet's head and body, or through the performer being inside the puppet itself (such as with the Zeus puppet and the «fat» Hades puppet). Perhaps the most memorable puppets used in the play were the three-headed dog Cerberus with its scary sudden appearance on the stage, the Zeus which was a walking, talking head, and the little owl that

«hatched» out of a small ball and flew away. The only disappointment was that the last Hades puppet (the fat one) was used so little, after all the hard work that had gone into creating it.

Not being an expert on dance, it is difficult to accurately assess the dancers' efforts in the show, although they certainly looked good to the non-expert eye. Talking to Vilde Halle Ekeland after the show, I understood that they were given lots of freedom to decide their own movements as dancers, which I doubt was the case when it came to moving the puppets.

Overall the scenes where the actors had to play two parts while holding a puppet looked to be well instructed, and the actors were generally aware of the need to cover their faces once they were performing with puppets and not as human actors. This was achieved by bending their faces behind their arm, or by turning their faces to the side in order to make their face less dominant and to emphasize the puppet instead.

Although this show was performed by a dance company and had its premiere in Dansens hus, the National Scene for Dance in Oslo, I believe many puppeteers felt a sense of pride at seeing puppet theatre introduced to the big stage in such an attractive manner, and secretly thanked the creators for promoting the art of puppetry. Duda Paiva's *Man Beast* performance also helps to destroy the myth that puppet theatre is only for children it may even help to open it to a wider audience as those who originally came to watch a dance performance also found themselves watching (and enjoying) a puppet theatre play. ■

Foto: L P Lorentzen ▶

SPILLEGLEDE: Marianne Edvardsen og Hans Rønningen gestalter de to hovedrollene med varme, humor og stor spilleglede, skriver anmelder Mona Wiig.
Foto: Marianne Soknes Øiamo

KLØKTIG OG LEKENT

◀ **MONA WIIG**
Redaksjonsmedlem
i Ånd i hanske

«Det var så deilig ut på Landet»

Slik begynner eventyret *Den Grimme Ælling* av Hans Christian Andersen. Slik begynner også dramatiseringen av eventyret som på norsk har tittelen *Den stygge andungen*. Forestillingen har vært spilt på Oslo Nye Dukketeater (Trikkestallen) i inneværende høstsesong.

Vi har med en klassiker å gjøre i flere betydninger av ordet. Eventyret er et av forfatterens mest kjente og kjære. Den «stygge» andungen blir mobbet fordi han er større enn de andre endene i andegården. Historien har beveget både barn og voksne gjennom mange generasjoner. Det vil den sikkert fortsette å gjøre, all den tid det som ser annerledes ut virker skremmende på mange. At den utstøtte blir til en vakker svane, er også et godt kjent tema.

Eventyret kan også ses som en metafor på dikterens eget liv. H. C. Andersens vei til berømmelse var som kjent tornefull. I denne dramatiseringen møter vi forfatteren som en tilårskommen og litt distré person hvis liv og forfatterskap er vevet sammen. Dikteren, spilt av Hans Rønningen, skaper ustoppelig historier av alt han omgir seg med. Husholdersken (Marianne Edvardsen) passer på tøflene og måltidene til forfatteren. Hun blir også hans gode hjelper når de begge lar seg rive med i fantasiens verden. De to godt voksne «leker» seg inn og ut av historien. Spillet dem imellom er fylt av varme og humor, uten at stykkets tema tapes av syne. Det er nettopp balansen mellom det tilsynelatende

improviserte spillet og det alvorlige temaet som er en av forestillingens kvaliteter.

Det andre klassiske aspektet er selve forestillingen som ikke er av ny dato. Originalversjonen hadde premiere på Oslo nye i 1996, med andre ord for 16 år siden. Noe fornyelse er gjort, men forestillingen er bygget over originale lesten som Kjersti Germeten var ansvarlig for. Tross forestillingens alder, kommuniserer den med og engasjerer publikum også i dag.

Germeten var først og fremst en pasjonert dukkespiller. Hun kjente sitt fag i dypet av sin sjel. Denne faglige, og langt på vei tause, kunnskapen om dukkespillerens profesjon og muligheter til kommunikasjon, gjennomstrømmer hele oppsetningen. Det er som de to kunstnersjelene, den gamle diktermesteren og den voksne dukkespilleren, har hatt sine sjelelige møtepunkter. Begge har de trodd på tingenes mulighet til å leve sitt eget liv i vår fantasi, det være seg både for leseren og for tilskueren.

Handlingen i stykket foregår i en borgerlig skrive-stue, og under spillet trekkes inventaret inn i framstillingen av historien. Her tas i bruk en fjærpenn som forfatteren skriver med, en saks brukes til å illudere storkebein, sofaputer blir brukt som bjeffende hunder, spaserstokker blir gevær (for å skyte ender med), en duk blir til andedam - for å nevne noen av de sceniske virkemidlene som skaper den lekende atmosfæren i stykket. Til leken hører også pappfigurene. Hans Christian forteller at det

er nesten like morsomt å klippe pappfigurer som å skrive eventyr. I forestillingen anvender husholdersken en gul pappnese når hun illuderer andemor, med stor omsorg for sine andunger, også for den store.

Scenografien har en enkelhet og renhet som også går igjen i utformingen av dukkene. En variant av andungen er en hanskedukke, en annen variant er nærmest formet som et lekedyr. De andre andungene er også laget etter denne lesten. Unntaket er svanene som er gitt en definert form, trukket med hvite blonder.

Forestillingen starter med en kort presentasjon av Hans Christian Andersen ikledd grå snippkjole, hvit nattlue og et par rutete tøfler som han sparker av seg - til barnas store fornøyelse. Husholdersken, også kalt Madame, kommer inn med frokostbrettet med to kokte egg og en kanne med te som er dekket av en tevarmer. I handlingen er overgangen fra frokostegg til to andunger som titter ut av eggene ikke lang. Det er heller ikke rollen fra husholderske til «rugende» andemor som holder sine beskyttende armer rundt tevarmeren.

Det er uro rundt det store «egget» og den lange rugetiden, det snakkes om kalkunegg og det som verre er. Endelig kommer det en beige andunge med store, forskremte øyne ut av «egget».

Valget av virkemidler er kløktig gjort, og anvendelsen av disse er profesjonelt utført av de to skuespillerne - som gestalter de to hovedrollene med varme, humor

og stor spilleglede. De kompletterer hverandre, hun den huslige og hjemlige som lokkes inn i eventyrets og fantasiens verden, han den lekne og fabulerende som ser historier i alt rundt seg. Dynamikken dem imellom er også fint avstemt. Begge er også drevne dukkespillere som vet å anvende disse visuelle virkemidlene, det skal gjøres nennsomt og ikke minst med presisjon og rytme. En skuespiller må også kunne lytte for å utøve god timing som denne formen for spill med figurer og gjenstander krever.

Kontakten med publikum var tilstede gjennom hele forestillingen. Spillelederen de to aktørene utviste fanget barna bakerst i amfiet.

Et lite sukk til slutt: Jeg hadde ønsket meg live musikk, for eksempel fra en pianist som via klaveret kunne ha «lekt» med sammen med skuespillerne og gjenstandene. Denne drømmen får jeg neppe oppfylt i disse tider hvor teatrets eksistens er så truet. Måtte Trikkehallen med dukketeatret komme styrket ut av den vanskelige situasjonen. Trikkehallens tradisjon for dukketeater er unik ikke bare for hovedstaden, men for hele landet.

«Rapp, rapp» sa endene i forestillingen. Jeg vil si til politikerne i hovedstaden: «Rapp dere, og ta vare på denne oasen i byen vår.» ■

INNSENDING AV ARTIKLER TIL ÅND I HANSKE:

Ånd i hanske er takknemlig for at ideer og artikler blir sendt på e-post til heddaplix@hotmail.com. Angående lengde på artikler utgjør normalt 450 ord + bilde én side i tidsskriftet. Anmeldelser bør ikke gå over 300 ord, andre artikler bør helst ha en maksimal lengde på 1800 ord. Legg ved portrettfoto av deg selv. Send gjerne flere bilder/illustrasjoner til teksten i høyoppløselig versjon (helst over 240 dpi).

OPPSETT:

1. Kort tittel
2. Navn på skribent, og kort, punktvis info om stilling, arbeidssted, utdanning, etc
3. Kort og poengtert ingress – maks tre setninger
4. Del opp teksten i avsnitt. Et avsnitt bør helst ikke være mer enn 100 ord. Presenter bare ett poeng i hvert avsnitt
5. Sett gjerne inn interessevekkende mellomtitler underveis i teksten
6. Lengre sitater kursiveres og markeres med innrykk og linjeskift før og etter

7. Navn på verk (boktitler, teaterstykker etc) kursiveres
8. Eventuelle referanser kan gis i parenteser i teksten, fullstendige litteraturreferanser skal settes i litteraturlisten mot slutten av teksten (begrens bruken av noter)
9. Skriv bildetekster til hvert bilde du sender med. Skriv først et stikkord i blokkbokstaver, deretter info om hva som skjer/havn (hvis kjent) på dem som er på bildet. Til slutt skriver du navn på fotograf i parentes
10. Rene faktaopplysninger (bakgrunn, årstall, mengde, etc) kan gjerne trekkes ut av teksten og settes punktvis i en «faktaboks»
11. Unngå understrekninger og blokkbokstaver; bruk kursiv dersom du vil utheve noe
12. Unngå helst forkortelser, men hvis de brukes, forklar dem i parentes første gang de nevnes

Teksten skal være korrekturlest før innsending.

Takk for hjelpen!

KONTAKT UNIMA NORGE:

Daglig leder Irena Novanska
E-post: post@unima.no
Tlf: 479 53 043

Styreleder Kenneth Dean
Tlf 975 25 510
E-post: kenneth@kdp.no

UNIMA NORGE – FORENING FOR FIGURTEATER

er en interesseorganisasjon som har som mål å fremme figurteater på alle nivåer, fortrinnsvis innen kunst, pedagogikk og terapi. Foreningen ønsker å være et møtested, fysisk og virtuelt, hvor ideer kan utveksles og aktiviteter iverksettes. Medlemskap i foreningen er åpent for amatører og profesjonelle. Foreningen ble stiftet i 1974 under navnet Norsk dukketeaterforening. I 1997 ble navnet endret til det nåværende.

UNIMA Norge – Forening for figurteater er det nasjonale senteret av verdensorganisasjonen UNIMA (Union Internationale de la Marionette) som ble stiftet i 1929 i Praha. Som frivillig organisasjon er UNIMA assosiert medlem av UNESCO.

STYRET I UNIMA NORGE

Leder: Kenneth Dean
Nestleder: Anne Stray
Styremedlemmer:
Marianne Edvardsen,
Lise Hovik, Ragni Halle
Vara: Tatjana Zaitzow,
Thomas Hildebrand

MEDLEMSKONTINGENT

Enkeltmedlemmer kr. 350,-
Grupper kr. 450,-
Institusjoner: 650,-

Ønsker du bli medlem av UNIMA Norge, ta kontakt.

UNIMA Norge
Pb. 5079 Majorstuen
0301 OSLO

E-post: post@unima.no
Hjemmeside: www.unima.no

UNIMA Norge er støttet av Norsk kulturråd

KULTURRÅDET
Arts Council
Norway

UNIMA NORGE
P.B. 5079 MAJORSTUEN
0301 OSLO